

Nlopiis Neccipm

Nohoxpinaam ayyaxsaal wai
Efnie clin Agna. Bpbatam
pe lo Nofwey Nofolxriaal.

Tin jupicxe ce Suvvipro & clo
Nevvichipis Palups clin
Aepim lo ~~2000~~ 1991

Henri Matisse: Portrait of André Derain, 1905
Porträt André Derain · Portrait d' André Derain
London, Tate Gallery/© Photo: John Webb
© 1994 VG Bild-Kunst, Bonn/Succession H. Matisse

Had v so much to
writing. Of course I
remember to in Rutgers
in 1992.
That was a most useful
symposium.

And it was nice to
hear about the interview
of course I did know
how it turned out, but
I am glad v liked
it.

With good wishes
Doris Loring

© 1994 Benedikt Taschen Verlag GmbH, Köln

By air mail
Paraflex

Paros Peonides
Michalaki Paros 14
Linaroi 3091
Cyprus

TRANQUILLITY

As well as being a bustling place, Edinburgh can show you an abundance of tranquil green places in which to relax

Thank you so much
for your charming letter -
it was kind of you.

With good wishes.

Dais Loring

THE
Edinburgh
RESIDENCE

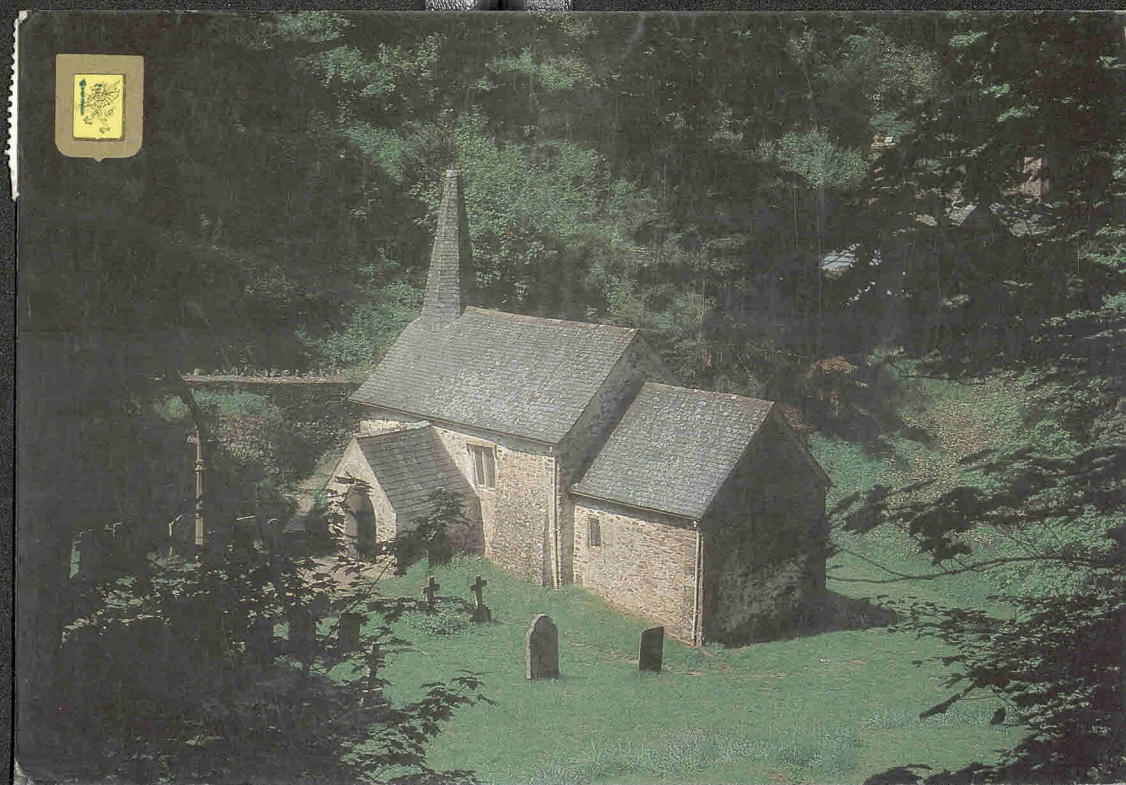
The Edinburgh Residence, 7 Rothesay Terrace, Edinburgh EH3 7RY. Tel: 0131 226 3380.

By air mail
Par avion

Photo courtesy of Edinburgh & Lothians Tourist Board

Paras Peonides
Michalaki Pacides
24
3091 Limassol
Cyprus

I am so sorry -
I shall be away
during that week -
holiday time!

Sincerely
Doris Lessing

Culbone Church

Golden Shield

By air mail
Par avion

O postal de amizade
Vänskopens vykort
Vriendelyke groeten
Otkritka druchbi
La cartolina dell'amicizia
La poštikarto de la amikeco

Blackmores of Exmoor

Pan Peonides
2 W 6 7th St.
14F.
New York
NY 10023

FISA I G Palaudarias, 26 Barcelona Printed in Spain

Doris Lessing

Απόφο της Παν/ιας Θεσσαλονίκης με την Ν. Νικολαΐδου

Η ΝΤΟΡΙΣ ΛΕΣΣΙΓΚ 80 ΧΡΟΝΩΝ
“ΟΛΟΙ ΤΟΤΕ ΗΤΑΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ”

Το τελευταίο βιβλίο της

Έχω στα χέρια μου το τελευταίο βιβλίο της Ντόρις Λέσσιγκ, της μεγάλης Αγγλίδας συγγραφέας που κλείνει εφέτος τα 80 της χρόνια. Πρόκειται για τον δεύτερο τόμο της αυτοβιογραφίας της και καλύπτει την περίοδο 1949 -1962, (τα χρόνια πριν από το κλασσικό της “Το Χρυσό σημειωματάριο”,) τα χρόνια αμέσως μετά που ξεμπάρκαρε στο Λονδίνο η 30χρονη τότε συγγραφέας με ένα παιδί στην αγκαλιά, 150 λίρες στην τσέπη και το χειρόγραφο του πρώτου της μυθιστορήματος “Το τραγούδι του χορταριού”. Είχε αφήσει πίσω της την Αφρική, τη Νότια Ροδεσία, όπου είχε ζήσει τα παιδικά κι’ εφηβικά της χρόνια. Τα πικρά βιώματα εκείνων των χρόνων τα είχε αφηγηθεί στον πρώτο τόμο της αυτοβιογραφίας της “Κάτω από το πετσί μου”. Τίτλος του δεύτερου τόμου “Περπατώντας στην σκιά”.

Τη Ντόρις Λέσσιγκ την γνώριζα από πολύ παλιά σαν όνομα. Μακρύς ο κατάλογος των μυθιστορημάτων της, των συλλογών διηγημάτων, των ποιητικών συλλογών, των θεατρικών έργων. Ταυτόχρονα τ’ όνομα της ήταν πάντα μπροστά εκεί όπου άνθρωποι των γραμμάτων έδιναν το παρών τους σ’ εκστρατείες για την ελευθερία των λαών, τ’ ανθρώπινα δικαιώματα, την Ειρήνη. Τον Φλεβάρη του 1992 μου δόθηκε κι’ η ευκαιρία να την γνωρίσω προσωπικά. Αφορμή ένα Συμπόσιο στο Πανεπιστήμιο “Ρατγκερς” της Νέας Υόρκης με θέμα “Ο ρόλος της διανοήσης στις κοινωνικές αλλαγές της Ανατολικής Ευρώπης”. Στο Συμπόσιο έπαιρναν μέρος τρία Νόμπελ Λογοτεχνίας, ο Σαμ Μπέλου, ο Γιόζεφ Μπρότσκι, κι’ ο Τσέσλαβ Μίλος. Είχαν έρθει επίσης συγγραφείς από τις χώρες όπου συντελούνταν ακόμα πράγματα και θαύματα για να πουν ότι, όσο παράξενο και να φαινόταν, ο ρόλος της διανοήσης μέσα στις γενικές κατεδαφίσεις κι’ ανακατατάξεις είχε τερματιστεί. Ενώ στην Πορεία προς τις αλλαγές ο ρόλος υπήρξε καταλυτικός στη νέα περίοδο περιορίστηκε στο ελάχιστο.

Με τη Ντόρις Λέσσιγκ ανταλλάξαμε διευθύνσεις και σε λίγο άρχισαν να έρχονται και βιβλία της με πολύτιμες αφιερώσεις. Πρώτο το μυθιστόρημα “Αγάπη και πάλι” (1995). Ηρωίδα μια γυναίκα με πνευματικές και καλλιτεχνικές αναζητήσεις, που βρίσκεται ήδη στην Τρίτη ηλικία και που μια μέρα της κτυπά την πόρτα και εισβάλλει στην ζωή της ανεξέλεγκτος ο φτερωτός θεός. Έγραψα τότε της Ντόρις και της εξέφρασα την ευγνωμοσύνη μου για την ξενάγηση που μου πρόσφερε στους λαβύρινθους μιας ψυχής που δεν τα βάζει κάτω και διεκδικεί βήμα προς βήμα την αιωνιότητα της.

Και να τώρα το καινούριο βιβλίο να με εξακοντίζει πενήντα τόσα χρόνια πίσω σε τόπους τόσο γνώριμους και σε προβληματισμούς τόσο οικείους. Σ’ ένα Λονδίνο που το έπνιγε η κατάμαυρη από σκόνη κάρβουνου ομίχλη του, σ’ ένα Λονδίνο με καπνισμένα ακόμη ερείπια στην κάθε γωνιά, σ’ ένα Λονδίνο με ανθρώπους που τους φλόγιζε το όραμα ενός νέου κόσμου.

Όλοι τότε, λέει η Ντόρις στο βιβλίο της και το επαναλαμβάνει συχνά ήταν κομμουνιστές!

Κέννεθ Ταυναν, Τζων Όσμπορν, Λιντσει Άντερσον, Τόμ Ριτσαρτσον και τόσοι και τόσοι άλλοι, ονόματα σπουδαία των γραμμάτων και της τέχνης που είχαν δώσει κάποια στιγμή το παρών τους στο κίνημα της αγγλικής αριστεράς.

Στην τελευταία σελίδα του βιβλίου των 369 σελίδων παρατίθεται σε εισαγωγικά ο απολογισμός ενός συνοδοιπόρου εκείνων των χρόνων: “Τότε όλα ήταν δυνατά, μπορούσαμε να κινήσουμε βουνά, μπορούσαμε να αλλάξουμε τον κόσμο. Και υπήρχε εκείνη η έκρηξη ενέργειας της εργατικής τάξης και των πιο χαμηλών μεσαίων στρωμάτων...”

Θυμάμαι, φοιτητής τότε κι’ εγώ στο Λονδίνο και στρατευμένος όταν κατέβηκα ένα παγωμένο, σκοτεινό πρωινό στον υπόγειο του Τόττεγχαμ Κωρτ Ρόουντ για να πουλήσω μαζί με άλλους την εφημερίδα του Κόμματος, το Ντεϊλυ Ουέρκερ. Πλάι μου ένας αθλητικός τύπος, ξεσκουφωτος, χωρίς παλτό, μ’ ένα σιάλι ριγμένο ως κάτω να μου μιλά συνέχεια, όλο ενθουσιασμό για την Παγκόσμια Επανάσταση που βρισκόταν στην γωνιά του δρόμου. Η Αγγλία μου

έλεγε, που σάπισε πια, θα ήταν η πρώτη που θα την υποδεχόταν. Το ίδιο κι' όλας βράδυ θα μάθαινα από τρίτους πως ο ενθουσιώδης πρωινός σύντροφος μου ήταν γόνος πολύ γνωστής αριστοκρατικής οικογένειας. Στην αυτοβιογραφία της η Ντόρις αναφέρεται επώνυμα στον γιο ενός Λόρδου που είχε μετατρέψει εκείνα τα χρόνια το σπίτι του σε κέντρο κομματικών δραστηριοτήτων. Είχε παντρευτεί την Σοβιετίδα σύζυγο του διευθυντή του Ντεϊλυ Ουέρκερ Μπιλ Ραστ που είχε φύγει πρόωρα.

Η μνήμη μου ανακαλεί ακόμη μίαν εικόνα όλο χρώματα τώρα και ήχους. Μίαν αμαξοστοιχία που αγκομαχώντας έπαιρνε μέσα από τις δημοσιές της καταστρεμμένης Ευρώπης τον Ιούλη του 47 την βρετανική αντιπροσωπεία στο πρώτο-πρώτο Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεολαίας που θ'ανοίγε στην Πράγα. Ανάμεικτοι στα βαγόνια Νέοι Κομμουνιστές, Νέοι του Εργατικού Κόμματος, των Φιλελεύθερων, των Συντηρητικών. Μία η αντιπροσωπεία, κοινά τα συνθήματα, τα τραγούδια, τα όνειρα.

Το οδοιπορικό όμως της Ντόρις κινείται περισσότερο στις σκιερές γωνίες που τελικά κυριάρχησαν. Η ολοσέλιδη φωτογραφία στο εξώφυλλο του βιβλίου της ωραίας, νεαρής συγγραφέως με τα στοχαστικά, θλιμμένα μάτια καθρεφτίζει με κάποιο τρόπο και τις μεγάλες απογοητεύσεις που έρχονταν η μια πίσω από την άλλη. Η Ντόρις δίνει σ' έκταση στο πρώτο ταξίδι που έκανε στην Σοβιετική Ένωση. Ήταν το 1952, ζούσε ακόμη ο Στάλιν και εκείνη μέλος αντιπροσωπείας Άγγλων συγγραφέων. Πλούσιο το πρόγραμμα ξενάγησης, ζεστή η φιλοξενία. Συνέχεια μαζί τους ο Πρόεδρος της Ένωσης Σοβιετικών Συγγραφέων Αλεξέι Σουρκώφ. Η Ντόρις ελεύθερο, ανήσυχο, ερευνητικό πνεύμα είχε μαζέψει κάμποσες ερωτήσεις (για συγγραφείς που εξαφανίστηκαν, βιβλία που απαγορεύονταν, κτλ. κτλ.) και τελικά τις συμπύκνωσε σε μια και μόνη και την υπόβαλε στον σοβιετικό επίσημο : “ Σε κάθε κοινωνία - του είπε- γεννιούνται συνεχώς νέες ιδέες. Πώς αντιμετωπίζει η Σοβιετική Ένωση αυτό το αναπόφευκτο που αποτρέπει συν τοις άλλοις την σήψη της κουλτούρας.” Ο Σουρκώφ άκουσε προσεκτικά, “πολύ ενδιαφέρουσα ερώτηση” απάντησε κι'

υποσχέθηκε πως θα έδινε την απάντηση του την μέρα του αποχαιρετισμού. Και να ήρθε η στιγμή και δόθηκε η απάντηση με κάθε επισημότητα. Την κατέγραψε η Ντόρις και την παραθέτει.

“Η Σοβιετική Ένωση θα παίρνει πάντα υπό την καθοδήγηση του μεγάλου αρχηγού της συντρόφου Γιώσιφ Βισσαριόνοβιτς Στάλιν και με βάση τις μαρξιστικές αρχές τις σωστές αποφάσεις.”

Πάγωσαν όλοι. Ο Αλεξέι Σουρκώφ ούτε και που τόλμησε να κοιτάξει τους ξένους του στα μάτια.

Καταγράφει όμως η Ντόρις Λέσσιγκ και την παρανοϊκότητα των πέραν από τον Ατλαντικό, την εξαλλοσύνη των προαγωγών του ψυχρού πολέμου που βρισκόταν σε έξαρση τότε, το κυνήγι των μαγισσών. Περιγράφει συνάντηση της με τον Χένρυ Κίσιγκερ, νέο ραγδαία ανερχόμενο τότε αστέρι της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Πήγε ο Κίσιγκερ στο Λονδίνο για να πουλήσει την “ρεαλπολιτική” του στη Νέα Αριστερά και στο κίνημα για τον Μονομερή Πυρηνικό Αφοπλισμό που ξεδιπλωνόταν δυναμικά. Μίλησε της Ντόρις Λέσσιγκ πως ήταν ήδη ένα γνωστό όνομα στους χώρους αυτούς για την “Μπείμπυ Αμπομπ” που κατασκευαζόταν τότε και που ήταν απλώς ένα παιγνιδάκι!! Ήταν ρυθμισμένη, της έλεγε με σοβαροφάνεια, έτσι που να μη σκοτώνει περισσότερους από 100,000 ανθρώπους !!! Η σύγκρουση που ακολούθησε ήταν άγρια!

Είναι θαυμαστή πράγματι η δεξιοτεχνία με την οποία χειρίζεται η μεγάλη συγγραφέας την φοβερή αντιφατικότητα των χρόνων που έμπασε στον δεύτερο τόμο της αυτοβιογραφίας της. Ευχή των εκατομμυρίων θαυμαστών του έργου της Ντόρις Λέσσιγκ στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα να ολοκληρώσει η συγγραφέας το εγχείρημα της αυτοβιογράφησης φέρνοντας το μέχρι τις δικές μας μέρες.

ΠΑΝ. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ